

daan todeta, että Karjalaa käsittelevä historiankirjoitus on ainakin toisen maailmansodan loppuun asti ollut varsin voimakkaasti politisoitunutta. Karjala on esitelty milloin suomalaisen kulttuurin kehtona, milloin puolestaan läntisen sivistyksen viimeisenä vartiona ”inhaa itää” vastaan. Edes Karjalan luovutetun osan joutuminen Neuvostoliiton haltuun toisen maailmansodan lopputuloksena ei varsinaisesti katkaissut Karjalaa käsittelevien historiateosten virtaa. Nyt politisoituneesta historiankirjoituksesta huolehti Neuvostoliitto suomalaisten keskittyessä lähinnä kaihoamaan mennyttä onnen aikaa.

Kun tiedetään Karjalaan keskittyvän historiankirjoituksen laajuus, voidaan hyvällä syyllä kysyä, voiko Karjalasta oikeastaan kirjoittaa enää mitään uutta. Helsinkiläinen kulttuurihistorioitsija Rainer Knapas on eittämättä onnistunut tässä tehtävässä. Uudessa kirjassaan *Karjalan kunnailla* Knapas onnistuu osoittamaan lukijalle, miten Karjalaan viittaava ”läntisyysretoriikka”, jonka itse olisin osannut yhdistää lähinnä sotien välisen aikakauden suomalaisen oikeiston karelianismikiihkoiluun sekä suomalaiseen sotapropagandaan, juontaakin itse asiassa juurensa jo Ruotsin vallan ajalta. Knapas lähesyy kysymystä Karjalan suomalaisuudesta tai venäläisyydestä muun muassa alueen paikannimistöä tutkimalla. Hän osoittaa taitavasti ja kiihkottomasti, miten niin historiaa kuin maantietoakin voidaan käyttää apuna luotaessa jollekin alueelle kulloiseenkin poliittiseen linjaan sopivaa identiteettiä.

Tarkastelemalla Karjalan historian eri osa-alueita ja ”aikakerrostumia” Knapas kykenee tyylik-

Karjala – maa jota ei ollut?

■ OLLI KLEEMOLA

Rainer Knapas: *Karjalan kunnailla. Matkoja kulttuuriin ja historiaan*. Schildts ja Söderströms 2015.

Karjala kuuluu epäilemättä niihin paikkoihin, joita suomalainen, alueisiin keskittyvä historiankirjoitus on käsitellyt poikkeuksellisen paljon. Samaan hengenvetoon voi-

käästi osoittamaan nationalistisen historiankirjoituksen sokeat pisteet samalla, kun hän tarjoaa lukijalle luettavaksi eräänlaisen Karjalan historian ”suuren kaaren” aina alueen ”löytämisestä” toisen maailmansodan jälkeiseen aikaan asti. Knapaksen teoksen antama kuva Karjalan historiasta on onnistuneen moniääninen. *Karjalan kunnailla* -teos voisikin soveltua luettavaksi historioitsijoille, jotka pohtivat, miten irrottautua pelkästään kansallisen näkökulman omaavasta, perinteisestä historian-tutkimuksen traditiosta.

Knapaksen teoksesta näkyy tutkijan aito innostus ja kiinnostus aiheeseensa. Tätä taustaa vasten on ymmärrettävää, että sanottavaa on paljon. Teos olisikin hyötynyt määrätietoisemmasta toimitustyöstä. Hiukan puolenvälin jälkeen lukijaa siihen saakka tiukasti otteessaan pitänyt, jopa historiallis-filosofiseksi luonnehdittavissa oleva kirjoitustapa vaihtuu yllättäen hyvin perinteiseen sotahistorialliseen kronikointiotteeseen, jonka keskeyttävät muun muassa linnoitustekniset selvitykset ja tarkennukset. Teoksen loppupuoli antaakin selvästi alkuosaa strukturoimattomamman vaikutelman.

Vaikka nykyään Suomessa julkaistaan satoja historiakirjoja vuosittain, teokset tarjoavat harvoin enemmän kuin lupaavat. Knapasin kirja onnistuu tässä, koska se tarjoaa tietoa monella tasolla aina faktanmurusista uusiin ajattelumalleihin. Olisikin ollut toivotavaa, että kustantaja olisi investoinut teokseen hieman enemmän kustannustoimittajan työtä, jolloin sen runsaudensarvimainen monipuolisuus olisi noussut selvemmin esille. Vähemmän olisi tässä

tapauksessa voinut olla enemmän.

Kirjoittaja on tietokirjailija ja tohtori-koulutettava Turun yliopistosta.